

Brüssel, 6. märts 2026
(OR. en)

6615/26
ADD 1

LIMITE

CORLX 193
CFSP/PESC 271
CONUN 20
COARM 19

MÄRKUS

Teema: NÕUKOGU OTSUS, mis käsitleb ebaseaduslikest tavarelvadest ja nende laskemoonast teavitamise ülemaailmse mehhanismi (iTrace VI) toetamist, et vähendada nende kõrvaesuunamise ja ebaseadusliku üleandmise riski – Lisa

LISA

PROJEKTIDOKUMENT

Projekt, millega toetatakse ebaseaduslikest tavarelvadest ja nende laskemoonast teavitamise ülemaailmset mehhanismi, et vähendada nende kõrvaesuunamise ja ebaseadusliku üleandmise riski

(iTrace VI)

**Ebaseaduslikest tavarelvadest ja nende laskemoonast teavitamise ülemaailmne mehhanism
iTrace**

1. ÜVJP alusel antava toetuse taust ja põhjendus

1.1. Käesolev otsus lähtub varasematest järjestikustest nõukogu otsustest, mis on vastu võetud eesmärgiga võidelda konfliktidest mõjutatud piirkondades toimuva tavarelvade ja nende laskemoona kõrvalasuunamise ja ebaseadusliku relvakaubanduse destabiliseeriva mõju vastu, ning milleks on eelkõige otsused 2013/698/ÜVJP, (ÜVJP) 2015/1908, (ÜVJP) 2017/2283 , (ÜVJP) 2019/2191 ja (ÜVJP) 2023/387, millega loodi ebaseaduslikest tavarelvadest ja nende laskemoonast teavitamise ülemaailmne mehhanism iTrace ja tõhustati seda.

Tavarelvade ja nende laskemoona kõrvalasuunamine ning loata juurdepääs nende tootmiseks ja käitamiseks vajalikele komponentidele ja tehnoloogiatele kujutab endast selget ohtu liidu julgeolekule. See hõlmab nende omandamist ja edasivedu vaenulike riikide poolt, selliste relvade loata saajate tegevust, mis takistab liidu arengu- ja kriisiohje-, humanitaar- ja stabiliseerimisalaseid jõupingutusi relvakonfliktidest mõjutatud maailma piirkondades, ning selliste relvade kasutamist kurjategijate, organiseeritud kuritegelike rühmituste ja terroristide poolt rünnakute toimepanemiseks Euroopa territooriumil.

Otsuse (ÜVJP) 2023/387 kohaselt korraldatud tegevused on tõendanud, et lahinguvälja olemus on järjestikuste iTrace raames võetud meetmete käigus muutunud. Vaenulikud riigid ja relvade loata saajad kasutavad järjest rohkem laialdaselt kättesaadavaid tehnoloogiaid, sealhulgas mehitamata õhusüsteemide tootmiseks kasutatavaid tehnoloogiaid, et suurendada traditsiooniliste tavarelvade ja laskemoona alast suutlikkust. Väikese tootmisvõimsusega osalejate võime luua üha täiustatumaid relvi kasvab kiiresti ning see mõjutab jätkuvalt ka kogu maailmas aset leidvaid relvakonflikte.

iTrace'i projekt on võimaldanud ELi liikmesriike sellistest arengutest teavitada ning toetada riiklikke ja mitmepoolseid meetmeid, et võidelda relvade kõrvalasuunamise ja ebaseaduslike tarneahelate vastu. ELi liikmesriigid kinnitasid nõukogu 14. aprilli 2025. aasta järel dustes relvaekspordi kontrolli kohta iTrace'i strateegilist tähtsust. iTrace'i projekti on alates selle loomisest ellu viidud rohkem kui 40 konfliktist mõjutatud riigis ning tänu sellele on loodud maailma suurim andmebaas kõrvalasuunatud tavarelvade ja laskemoona kohta, millega toetatakse (konsolideeritud) ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP, relvakaubanduslepingu artikli 11, tuvastamist ja päritolu kindlakstegemist võimaldava rahvusvahelise vahendi, ÜRO väike- ja kergrelvade alase tegevuskava ning tavalaskemoona haldamist kogu olelusringi kestel käsitleva ülemaailmse raamistiku rakendamist.

Projekti raames on dokumenteeritud tuhandeid relvade kõrvalesuunamise juhtumeid, toetatud süüdistuste esitamist ja teavitatud sanktsioonide kehtestamisest üksuste suhtes, mis varustavad vaenulikke osalejaid relvade, laskemoona ja nendega seotud komponentidega. Selline tegevus tõestab, et iTrace on strateegiliselt oluline algatus, millega toetatakse otsuste tegemist kõigis relvastuskontrolli- ja julgeolekuprotsessides.

1.2. On näidatud, et iTrace'i projekt suudab tõhusalt reageerida maailma kiiresti arenevale julgeolekukeskkonnale. Nõudlus iTrace'is esitatud andmete järele kasvab üha sagedasemate ja omavahel seotud konfliktide tõttu pidevalt ning see eeldab keerukamat tarneahela analüüsi ning suuremat analüüsi- ja andmetöötlussuutlikkust.

Seetõttu on käesoleva otsuse eesmärk jätkata ja edendada otsuse (ÜVJP) 2023/387 kohase projekti raames tehtud tööd, pakkudes liidu poliitikakujundajatele ja praktikutele süstemaatiliselt kogutud ning poliitika seisukohast olulist teavet, et toetada relvade kõrvalesuunamise ja ebaseadusliku relvade üleandmise vastaste tulemuslike ja tõenditel põhinevate strateegiate väljatöötamist.

1.3. Käesolevas otsuses sätestatakse, et iTrace'i ülemaailmset aruandlussüsteemi tuleb hoida jätkuvalt töös ja täiustada; liikmesriikidele tuleb anda konsultatsioonide, spetsiaalsete andmetoodete, ööpäevaringse kasutajatoe ja saatmisjärgse kontrolli kaudu nende vajadustele kohandatud toetust; samuti tuleb koolitada ja juhendada konfliktidest mõjutatud riikide ametiasutusi, et suurendada relvade päritolu kindlakstegemise ja relvade kõrvalesuunamise vastase võitlusega seotud suutlikkust.

2. Üldised eesmärgid

Tegevusega toetatakse rahvusvahelisi jõupingutusi tavarelvade ja laskemoona kõrvalesuunamise ja ebaseadusliku relvakaubanduse destabiliseeriva mõju vastu võitlemiseks, pakkudes poliitika seisukohast olulist teavet ja operatiivtuge. Eelkõige võimaldab tegevus:

- toetada (konsolideeritud) ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP, relvakaubanduslepingu, ÜRO tegevuskava, tuvastamist ja päritolu kindlakstegemist võimaldava rahvusvahelise vahendi ning tavalaskemoona haldamist kogu olulusringi kestel käsitleva ülemaailmse raamistiku rakendamist;
- abistada liikmesriike kõrvalesuunamise riski hindamisel ja leevendamisel;
- teha kohtumenetluste toetamiseks kindlaks relvade kõrvalesuunamiseks kasutatud marsruudid, nendes osalejad ja võrgustikud;
- tugevdada koostööd ÜRO organite, Interpoli (iARMS), Europoli ja teiste partneritega;
- anda teavet rahvusvahelise ja piirkondliku koostöö ja abi prioriteetsete valdkondade kohta;
- toetada relvakaubanduslepingu rakendamise järelevalvet ja tavarelvade ekspordi eelset relvade kõrvalesuunamisega seotud riskihindamist; ning
- suurendada CARi suutlikkust dokumenteerida ja analüüsida relvakomponente ja -tehnoloogiat.

3. Pikaajaline jätkusuutlikkus ja tulemused

Tegevusega luuakse püsiv ja struktureeritud raamistik tavarelvade ja nende laskemoona ebaseadusliku leviku pidevaks jälgimiseks. Sellega suurendatakse märkimisväärselt liidu institutsioonidele, liikmesriikidele ja rahvusvahelistele partneritele kättesaadava relvaalase teabe mahtu, ulatust ja analüütilist väärtust ning toetatakse tõhusate tavarelvade kontrolli ja ekspordikontrolli käsitlevate poliitikameetmete, sealhulgas sanktsioonide ja riskileevendusmeetmete sihipärasest väljatöötamist.

Tegevusega soovitakse eelkõige:

- täiendada ja hallata iTrace'i teabehaldussüsteemi, mis on ebaseaduslikke tavarelvade, laskemoona, komponente ja nendega seotud tehnoloogiate käsitlevate kontrollitud andmete pikaajalise säilitamise süsteem;
- pakkuda relvastuskontrolli valdkonna poliitikakujundajatele ja praktikutele usaldusväärset analüüsivahendit, mis võimaldaks kindlaks teha relvade kõrvaesuunamisega seotud ohte, määrata kindlaks prioriteetsed abi- ja koostöövaldkonnad ning toetada piirkondlikke ja allpiirkondlikke koordineerimismehhanisme;
- säilitada piisav paindlikkus poliitiliste väljundite loomiseks, et vastata muutuvatele julgeoleku ja poliitikaga seotud vajadustele;
- suurendada pideva teabevahetuse ja tehnilise toe pakkumise kaudu rahvusvaheliste ja piirkondlike relvi jälgivate organisatsioonide tegevuse tulemuslikkust; ning
- arendada konfliktidest mõjutatud riikides välja kestlik riiklik suutlikkus, mis võimaldaks tuvastada ebaseaduslikke tavarelvade, teha kindlaks nende päritolu ja nendest teatada, tõhustades osalemist rahvusvahelistes relvastuskontrolli- ja õiguskaitseprotsessides.

4. Tegevuse kirjeldus

4.1. Projekt 1: relvade tuvastamise ja päritolu kindlakstegemise tehnilise suutlikkuse arendamine

Eesmärk: suurendada konfliktidest mõjutatud riikide ametiasutuste suutlikkust seoses ebaseaduslike tavarelvade ja laskemoona tuvastamise, dokumenteerimise, päritolu kindlakstegemise ja haldamisega ning kõrvaldada relvade kõrvalesuunamise oht selle tekkekohas.

Tegevused: koolitust ja juhendamist pakutakse korduvate kohapealsete missioonide ja ühisuurimiste kaudu. Tegevus hõlmab suuniste andmist tavarelvade identifitseerimise ja dokumenteerimise, tõendite käitlemise ja järelevalveahela, tuvastamist ja päritolu kindlakstegemist võimaldava rahvusvahelise vahendi rakendamise, märgistamise ja registreerimise ning füüsilise julgeoleku ja varude haldamise hindamise kohta. Koolitus kohandatakse riiklikele vajadustele ning seda pakutakse õiguskaitseasutustele, prokuröridele ja vajaduse korral rahutagamisega tegelevatele töötajatele ning ÜRO või ELi missioonidele.

Tulemused: projektiga suurendatakse riiklikku suutlikkust relvade päritolu kindlakstegemise alal, parandatakse juurdepääsu iTrace'i kohapealsetele uurimisrühmadele, suurendatakse kogutud andmete mahtu ja kvaliteeti ning toetatakse relvakaubanduslepingu, tuvastamist ja päritolu kindlakstegemist võimaldava rahvusvahelise vahendi, väike- ja kergrelvade ÜRO tegevuskava, tavalaskemoona haldamist kogu olelusringi kestel käsitleva ülemaailmse raamistiku, kestliku arengu tegevuskava eesmärgi 16 sihtmärgi 4 alasihtmärgi 2 ja liidu poolt toetatavate relvastuskontrolli algatuste rakendamist.

Näitajad: kuni 40 kohapealset koolitus- ja nõustamiskülastust kolmeaastase projektiperioodi jooksul.

4.2. Projekt 2: iTrace'i süsteemi hooldamine ja kohapealsed uurimised

Eesmärk: projekti raames uuritakse tavarelvade ja laskemoona ringlust kohapeal konfliktidest mõjutatud piirkondades. Projekti prioriteediks on liikmesriikidele erilist muret valmistavad riigid, muu hulgas Iraak, Liibanon, Liibüa, Somaalia, Sudaan, Süüria, Ukraina ja Jeemen⁸. Need kohapealsed uurimised võimaldavad saada konkreetseid tõendeid mässuliste ja terroristlike jõududele kõrvale suunatud tavarelvade kohta, mis jääksid muidu välisvaatlejal (sealhulgas relvi eksportivatel ELi liikmesriikidel) avastamata. Samuti püütakse nende raames leida erinevates konfliktidest mõjutatud piirkondades relvade, laskemoona ning nende komponentide ja tehnoloogiate puhul esinevaid seoseid. Enne sisulise tegevuse alustamist kõigis sellistes riikides, kus ei ole varem läbi viidud iTrace'i kohapealseid uurimisi või iTrace'i koolitus- ja nõustamisprogramme, taotleb CAR ELi nõukogu massihävitusrelvade leviku tõkestamise ja relvaekspordi töörühma eelnevat heakskiitu.

Tegevused: konfliktidest mõjutatud piirkondades konfiskeeritud ebaseaduslike tavarelvade, laskemoona, komponentide ja nendega seotud tehnoloogiate kohapealseks analüüsiks lähetatakse kvalifitseeritud relvaekspertidid. Tegevused hõlmavad fotodokumentatsiooni täiustamist, kohtuekspertiisi, eemaldatud või kahjustatud määrgiste taastamist, tootjat, importijat ja lõppkasutajat käsitleva teabe kontrollimist, ning relvadega seotud pakendamise, veo ja logistilise dokumentatsiooni analüüsi. Uuringute käigus hinnatakse ka relvade kasutamise, muutmise ja lahinguvälja jaoks kohandamise viise, sealhulgas kaubanduslike komponentide ja kujunemisjärgus tehnoloogiate integreerimist.

Kogu kontrollitud tõendusmaterjal sisestatakse iTrace'i teabehaldussüsteemi ja vajaduse korral internetipõhisesse kaardistamisportaali, mis võimaldab teha võrdlevaid analüüse eri piirkondade ja ajavahemike kohta. Koostöö usaldusväärsete kohalike partneritega võimaldab koguda korrapäraselt andmeid ning struktureeritud koordineerimine liikmesriikidega aitab täpsustada uurimiste ulatust, käsitleda tundlikke teemasid ja vältida huvide konflikte.

⁸ See hõlmab ka tööd (konsolideeritud) nõukogu otsuse 833/2014 toetamiseks, sealhulgas Ukrainas dokumenteeritud materjali.

Tulemused: projektiga luuakse usaldusväärne ja võrreldav kontrollitud tõendusmaterjalide kogum erinevatel tasanditel toimuva relvade ja laskemoona kõrvaesuunamise ning ebaseadusliku relvakaubanduse kohta. See aitab parandada liikmesriikide arusaamist ebaseaduslikest tarneahelatest ning ebaseadusliku relvakaubanduse puhul kasutatud meetoditest ja varjamistehnikatest ning suurendab nende suutlikkust takistada ekspordikontrolli, sanktsioonide ja õiguskaitsemeetmete kasutamise kaudu relvade ja laskemoona ebaseaduslikku üleandmist.

Näitajad: kuni 75 kohapealset lähetust kolmeaastase projektiperioodi jooksul, sealhulgas vajaduse korral pikendatud missioonid.

4.3. Projekt 3: otstarbekohane toetus liikmesriikidele

Eesmärk: pakkuda liikmesriikide relvaekspordi kontrolli asutustele ja poliitikakujundajatele kohandatud operatiiv- ja analüütilist tuge relvade kõrvaesuunamisega kaasnevate riskide ja ekspordijärgsete kontrollide alal.

Tegevused: toetus hõlmab korrapäraste kahepoolsete konsultatsioonide ja visiitide korraldamist asjaomastesse pealinnadesse, ööpäevaringse kasutajatoe tagamist, turvaliste veebipõhiste näidikute haldamist, millel kuvatakse krüpteeritud iTrace'i andmeid, iTrace'i ülemaailmse relvade aruandlussüsteemi hooldamist, turbe tagamist ja põhjalikku täiustamist, sealhulgas muudetud andmemudelit ning masinõppel põhinevat andmesisestust ja -analüüsi, ning ametliku taotluse korral saatmis- või tarnejärgsete kontrollmissioonide korraldamist.

Tulemused: projektiga tugevdatakse relvade kõrvaesuunamisega seotud riskide hindamist, tõhustatakse ekspordijärgset järelevalvet, toetatakse ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP ja relvakaubanduslepingu kohaseid litsentsimisotsuseid ning hõlbustatakse teadlikku osalemist rahvusvahelistes poliitilistes protsessides.

Näitajad: kuni 20 visiiti liikmesriikide pealinnadesse; näidikute ja kasutajatoe pideva toimimise tagamine.

4.4. Projekt 4: teavitustegevus, poliitiline nõustamine ja rahvusvaheline koordineerimine

Eesmärk: edendada iTrace'i väljundite tõhusat kasutamist ning tugevdada rahvusvahelist koordineerimist ja teabevahetust, et toetada tavarelvastuse kontrolli.

Tegevused: tegevus hõlmab osalemist rahvusvahelistel konverentsidel ja poliitilistes protsessides, sihipärasest diplomaatilist suhtlust, poliitilist nõustamist ja ametliku teabevahetuskorra väljatöötamist asjaomaste organisatsioonidega, kellel on võimalik esitada iTrace'ile andmeid.

Tulemused: suurem rahvusvaheline teadlikkus iTrace'ist, tõhustatud koostöö ELi-väliste partneritega ning suurem relvastuskontrolli ja sanktsiooniraamistike vaheline poliitiline sidusus.

Näitajad: kuni 50 teavitustegevust ja poliitilist nõustamist projektiperioodi jooksul.

4.5. Projekt 5: iTrace'i uurimistegevuse väljundid

Eesmärk: saavutada iTrace'ist saadud andmete põhjal arvestatavaid uurimistegevuse väljundeid, mida saaks võtta aluseks poliitilistele aruteludele ja kasutada relvade kõrvaesuunamise ning ebaseadusliku relvakaubanduse vastases operatiivtegevuses.

Tegevused: põhjalik analüüs, mille tulemusel valmistatakse ette, vaadatakse läbi, avaldatakse ja levitatakse kuni 20 poliitilist väljundit, mis käsitlevad peamisi ebaseadusliku relvakaubanduse mustreid, piirkondlikke suundumusi ja esilekerkivaid riske.

Tulemused: iTrace'i andmete poliitilise tähtsuse suurendamine ning suurem läbipaistvus ja kõnealuse tegevuse jätkuv nähtavus rahvusvahelises poliitikas ja meediakeskkonnas.

4.6. Projekt 6: tavarelvad, laskemoon ning komponentide päritolu kindlakstegemine ja uurimised

Eesmärk: esitada ametlike päritolu kindlakstegemise taotlusi ja korraldada nendega seotud uurimisi, et teha kindlaks millised on relvade kõrvaesuunamise mehhanismid, loata edasiveo juhtumid, sanktsioonide rikkumised ja ebaseaduslike tavarelvade tarnevõrgustike struktuur.

Tegevused: riikide valitsustele ja asjaomastele üksustele esitatakse pidev programm iTrace'i uurimiste käigus dokumenteeritud ebaseaduslike tavarelvade, laskemoona ja komponentide päritolu kindlakstegemise taotluste kohta. Selle tegevuse toetamiseks võetakse järelmeetmeid, mille käigus tehtav analüüs hõlmab muu hulgas tarneahela ülesehitamist, võrgu kaardistamist ning relvade kõrvalesuunamisega seotud finants-, logistilise ja vahendustegevusega seotud osalejate hindamist. CAR jätkab kujunemisjärgus tehnoloogiate ja meetodite uurimist ning rakendamist, et parandada jälgitavust ja analüüsi.

Päritolu kindlakstegemisega seotud meetmeid koordineeritakse tihedas koostöös ekspordi- ja transiidiriikidega, eelkõige liikmesriikide relvaekspordi kontrolli asutustega, ning nende meetmetega aidatakse kindlaks teha relvade loata edasiveo, ekspordijärgse kõrvalesuunamise ja lõppkasutajate kohustuste rikkumisega seotud juhtumeid. Saadud tulemusi võetakse arvesse sihipäraste meetmete võtmisel, et võidelda relvade kõrvalesuunamise vastu, sealhulgas seoses ekspordilitsentside riskihindamise, sanktsioonide rakendamise ja võimalike võrguhäiretega.

Tulemused: projektiga laiendatakse veelgi ülemaailmset konfliktides kasutatavate relvade ja laskemoona päritolu kindlakstegemise andmebaasi, suurendatakse arusaamist relvade kõrvalesuunamisega seotud inim-, finants- ja logistilistest mõõtmetest ning pakutakse poliitikakujundajatele praktilisi võimalusi, kuidas võidelda relvade ebaseadusliku üleandmise vastu lisaks traditsioonilisele relvaembargole ja ekspordikontrollile.

5. Asukohad

Projekte rakendatakse kohapealsete lähetuste kaudu konfliktidest mõjutatud piirkondadesse, liikmesriikide pealinnades korraldatud kahepoolsete tegevuste, rahvusvahelistel foorumitel osalemise ning valitud Euroopa asukohtades toimuva teadustöö ja teabe avaldamise kaudu.

6. Kestus

Tegevuse kogukestus on 36 kuud.

7. Rakendusüksus ja liidu nähtavus

CAR hõlmab kohapealset kontrolli tegevaid väikseid rühmi koos kohalike kaitse- ja julgeolekujõududega, rahuvalve või rahutagamisega tegelevaid töötajaid ning teisi julgeolekualaste volitustega osalejaid. Kui kõnealused jõud või missioonid julgestavad ebaseaduslike relvade või tõendusmaterjali kogumise kohti, koguvad CARi rühmad nende ja nende kasutajarühmade kohta kõik kättesaadavad tõendid. Seejärel teeb CAR kindlaks kõigi üheselt tuvastatavate esemete päritolu ja viib läbi põhjaliku uurimise nende ebaseadusliku üleandmise, tarneahelate ning rahu ja stabiilsust ohustavate isikute toetamise kohta.

Tehes koostööd riiklike relvaekspordi lube andvate asutuste ja valitsusväliste üksustega, teeb CAR kindlaks tarneahelad, mis vastutavad relvade tarnimise eest relvastatud konflikti piirkondadesse, ning uurib relvadega seotud ebaseaduslikku tegevust ja nende kõrvaesuunamist seaduslikelt turgudelt ebaseaduslikele turgudele. CAR dokumenteerib kogutud teabe oma iTrace'i ülemaailmses relvade jälgimise süsteemis, mis sisaldab üle miljoni kande konfliktides kasutatavate relvade, laskemoona ja muude seotud materjalide kohta ning mis on seega maailma suurim andmebaas konfliktides kasutatavate relvade kohta.

CAR kasutab seda teavet, et a) hoiatada liikmesriike tavarelvade ja nende laskemoona kõrvaesuunamise eest ning b) toetada sihipäraseid kõrvaesuunamist tõkestavaid algatusi, sealhulgas muudetud ekspordikontrolli meetmeid ja rahvusvahelist diplomaatilist tegevust.

Selle meetodika abil on võimalik kõrvaesuunamist peaaegu koheselt tuvastada, kuna CARi kohapeal olevad rühmad on nõustanud liikmesriike kõrvaesuunatud relvade alal ning on endiselt lähetatud konfliktidest mõjutatud piirkondadesse. Mõnel juhul on CARi rühmad avastanud relvade loata edasiveo kahe kuu jooksul pärast nende väljasaatmist tehasest.

Otsusega (ÜVJP) 2019/2191 toetati CARi 25. novembri 2013. aasta otsusega (ÜVJP) 2013/698 loodud ja otsustega (ÜVJP) 2015/1908, (ÜVJP) 2017/2283, (ÜVJP) 2019/2191 ja (ÜVJP) 2023/387 uuendatud iTrace'i projekti jätkamisel ja laiendamisel. Projektid, millele viidatakse vastavalt kui iTrace I, II, III, IV ja V, on kindlalt näidanud, et iTrace on oluline ülemaailmne konfliktiolukordades kasutatavate relvade jälgimise algatus ning selle abil on otse toetatud liikmesriikide relvaekspordi lube andvaid asutusi ja relvastuskontrolli poliitika kujundajaid. ELi liikmesriigid tunnistasid iTrace'i projekti kriitilist tähtsust viimati nõukogu 14. aprilli 2025. aasta järeldustes relvaekspordi kontrolli kohta, milles nõukogu võttis kohustuse jätkata ebaseaduslikest tavarelvadest ja nende laskemoonast teavitamise ülemaailmse mehhanismi iTrace toetamist ja edasiarendamist.

Lisaks kutsuti 2. detsembri 2015. aasta tulirelvade ja lõhkeainetega ebaseadusliku kauplemise ning nende kasutamise vastases ELi tegevuskavas üles avardama iTrace'i kasutamist ja soovitati kõigil riiklikel õiguskaitseasutustel, kes on tuvastanud relvade ja laskemoona kõrvalesuunamise, kontrollida oma leide iTrace'i abil. 2019. aastal sõlmis CAR Europoliga vastastikuse mõistmise memorandum, et aidata nende tegevuste rakendamisel. CAR on lisaks edastanud iTrace'i andmeid Interpoli iARMSi süsteemi ja aidanud Interpolil tuvastada liikmesriikide poolt iARMSi sisestatud relvi.

CAR võtab kõik vajalikud meetmed avalikkuse teavitamiseks sellest, et nimetatud tegevust rahastab Euroopa Liit. Neid meetmeid rakendatakse vastavalt Euroopa Liidu välistegevuse alase teabe edastamise ja nähtavuse käsiraamatule, mille on koostanud ja avaldanud Euroopa Komisjon.

CAR tagab seeläbi liidu panuse nähtavuse sobivate märgistuste ja reklaami kaudu, toonitades liidu rolli, tagades liidu tegevuse läbipaistvuse ja suurendades teadlikkust käesoleva otsuse vastuvõtmise põhjustest, samuti liidu toetusest käesolevale otsusele ning selle toetuse tulemustest. Projekti käigus koostatavas materjalis esitatakse nähtavalt liidu lipu kujutist kooskõlas liidu suunistega lipu nõuetekohase kasutamise ja kujutamise kohta.

8. Metoodika ja kaitsemeetmed riikide valitsuste jaoks

iTrace'i tegevuse puhul säilitatakse poliitiliselt tasakaalustatud aruandlus. Kooskõlas CARi sõltumatus ja objektiivsuse aluspõhimõtetega esitatakse tegevuse raames aruanne ebaseaduslike tavarelvade ja nende laskemoona ning nende tootmiseks ja käitamiseks vajalike komponentide ja tehnoloogiate kohta, mille CARi kohapealsed uurimisrühmad on dokumenteerinud konfliktist mõjutatud riikides, olenemata relvade või laskemoona liigist või päritolust ning nende valdajate kuuluvusest. CAR tunnistab, et liikmesriigid, kes avaldavad teavet läbipaistvuse huvides, võivad seada oma relvaekspordi suurema avalikkuse kontrolli alla. Seetõttu püüab CAR võimalikult suures ulatuses:

- a) tunnustada oma avalikus aruandluses neid liikmesriike, kes on esitanud iTrace'i tegevuse jaoks teavet avaliku läbipaistvuse huvides, ning
- b) tagada, et iTrace'i avalikus aruandluses eristataks kindlalt eespool nimetatud liikmesriike nendest riikidest, kes pidevalt ei avalikusta teavet iTrace'i uurimiste toetamiseks.

8.1. Operatiivne selgus

Enne sisulise tegevuse alustamist kõigis sellistes riikides, kus ei ole varem läbi viidud iTrace'i kohapealseid uurimisi või iTrace'i koolitus- ja nõustamisprogramme, taotleb CAR ELi nõukogu massihävitusrelvade leviku tõkestamise ja relvaekspordi tööühma eelnevat heakskiitu. Iga sellise taotluse puhul keskendub CAR põhjalikult vastava riigi jaoks kavandatud uurimistele ja metoodikale. Käesoleva nõukogu otsuse vastuvõtmise ajaks oli varasemaid iTrace'i programme läbi viidud järgmistes riikides: Afganistan, Bahrein, Benin, Burkina Faso, Kamerun, Kesk-Aafrika Vabariik, Tšaad, Kongo Demokraatlik Vabariik, Côte d'Ivoire, Egiptus, Etioopia, Gambia, Ghana, India, Iraak, Iisrael, Jordaania, Keenia, Liibanon, Liibüa, Mali, Mauritaania, Maroko, Mosambiik, Myanmar/Birma, Nepal, Niger, Nigeeria, Pakistan, Filipiinid, Saudi Araabia, Senegal, Somaalia, Somaalia, Lõuna-Sudaan, Sudaan, Süüria, Togo, Tuneesia, Türgi, Uganda, Ukraina, Araabia Ühendemiraadid ja Jeemen.

8.2. Kallutatuse vähendamine

CAR tunnistab, et riikide valitsuste poolt päritolu kindlakstegemise taotlustele vastamiseks esitatud teabe üksikasjalikkuse ulatus, alates vastamata jätmisest kuni täieliku teabe ja üleandmisdokumentide esitamiseni, võib kaasa tuua olukorra, kus liikmesriigid kogevad üldsuse tähelepanu erineval määral. CAR kohustub vähendama mis tahes kaudset kallutatust, mille võivad iTrace'i aruandluses kaasa tuua sellised lahknevused vastustes päritolu kindlakstegemise taotlustele, võttes järgmisi meetmeid:

- a) esitades tekstis selgesõnaliselt kõik iTrace'i tegevuse raames teatatud juhtumid, mille puhul liikmesriigid on vastanud läbipaistvalt päritolu kindlakstegemise taotlustele viisil, millega asjakohastel juhtudel kinnitatakse üheselt nende päritolu kindlakstegemise taotluste alusel toimuvate üleandmiste seaduslikkust;
- b) esitades tekstis selgesõnaliselt kõik iTrace'i tegevuse raames teatatud juhtumid, mille puhul riigid ei ole vastanud päritolu kindlakstegemise taotlustele, märkides et „kuna päritolu kindlakstegemise taotlusele ei ole vastatud, ei saa CAR avaldada arvamust kõnealuse üleandmise seaduslikkuse kohta“ (seda ei kohaldata juhtudel, kui liikmesriigid on konkreetsetele päritolu kindlakstegemise taotlustele vastates esitanud põhjused, mis takistavad neil viivitamata või täielikult vastata) .

8.3. Päritolu kindlakstegemise protsess

Liikmesriigid ja valitsusvälised üksused vastavad CARi poolt iTrace'i projekti raames esitatud päritolu kindlakstegemise taotlustele omal äranägemisel, kooskõlas oma õigusaktidega ekspordikontrolli ja andmete konfidentsiaalsuse vallas. Päritolu kindlakstegemise protsess on siiski kõige konkreetsem viis CARi avaldatud väljundites esitatud teabe täpsuse kontrollimiseks. Teavitades relvade kõrvaesuunamisega seotud pooli enne asjaomase teabe avalikustamist (iTrace'i või CARi väljaannete kaudu), annab CAR neile võimaluse vastata esitatud „süüdistustele“ ja anda selgitusi.

Algselt saadab CAR taotlused ekspordikontrolli alla kuuluvate esemete kohta elektrooniliselt New Yorgis ÜRO juures asuvasse riigi alalise esindusse, kuid ta julgustab riikide valitsusi (halduslikel põhjustel) määrama iTrace'i tegevuse raames toimuva suhtluse jaoks kontaktpunkti oma pealinnas⁹. Kontrolli alla mitte kuuluvate esemete puhul saadab CAR päritolu kindlakstegemise taotlused elektrooniliselt tootmis- või ekspordiüksustele.

Päritolu kindlakstegemise protsess järgib CARi siseseid püsitoiminguid (SOP 02.02) ning koosneb järgmistest sammudest:

- a) kohapealsed uurimisrühmad, kes peavad tegelema tavarelvade ja nende laskemoona päritolu kindlakstegemise, märgistavad need andmete saamisel iTrace'i ülemaailmses relvade aruandlussüsteemis kui päritolu kindlakstegemise objektid;
- b) CARi päritolu kindlakstegemise üksus vaatab läbi kõik kohapeal kogutud andmed ja esitab koos CARi analüüsiüksusega täiendavad päritolu kindlakstegemise taotlused, mida ta peab asjakohaseks;
- c) esemete puhul, mis on valitud päritolu kindlakstegemise objektiks, teeb süsteem automaatselt järgmist: i) annab igale esemele päritolu kindlakstegemise numbrit; ii) koondab ühest riigist pärit ühe või mitme eseme päritolu kindlakstegemise taotlused üheks päritolu kindlakstegemise teatiseks; ning iii) annab igale sellisele teatisele viitenumbri;
- d) päritolu kindlakstegemise taotluse saatmisega algab 28-päevane ooteaeg, mille puhul võetakse arvesse riiklikke menetlusi, näiteks liikmesriikides. Ooteajal ei tohi eseme kohta teavet avalikustada ega sellele viidata üheski CARi avaldatud materjalis;
- e) kui päritolu kindlakstegemise üksus ei ole 28-päevase perioodi lõpuks päritolu kindlakstegemise taotlusele vastust saanud, võib ta saata meeldetuletuse (e-kirja või telefoni teel, arhiveerides kogu asjaomase suhtluse). Meeldetuletusega ei algatata uut 28-päevast perioodi.

⁹ Liikmesriikidele tuletatakse meelde, et tuvastamist ja päritolu kindlakstegemist võimaldava rahvusvahelise vahendi ja relvakaubanduslepingu alusel võetud kohustused, mis näevad ette andmete säilitamise vähemalt kümne aasta jooksul, ei piira mingil juhul liikmesriikide võimalust jagada teavet, kui asjaomased andmed ületavad tuvastamist ja päritolu kindlakstegemist võimaldavas rahvusvahelises vahendis ja relvakaubanduslepingus ette nähtud andmete säilitamise tähtaega. Liikmesriike julgustatakse jagama iTrace'i projektiga kogu nende käsutuses olevat teavet relvade, laskemoona ja nendega seotud materjalide tootmise ja üleandmise kohta, kui sellised andmed on olemas ja arvestamata ajalisi piiranguid.

- f) kui päritolu kindlakstegemise üksus saab taotlusele vastuse, teavitab ta sellest kõiki asjaomaseid töötajaid. Asjaomased töötajad arutavad vastust päritolu kindlakstegemise üksusega ja otsustavad edasise tegevuse (st kas vastaja vastas CARi küsimustele? Kas CAR peab järelmeetmeid võtma või selgitust küsima? Kas CAR võib esitada vastulause esitamise õiguse teatise?);
- g) kui kõik selgitused on saadud, koostab päritolu kindlakstegemise üksus vastulause esitamise õiguse teatise. See kujutab endast lühidat kokkuvõtet CARi taotlusele vastuseks esitatud teabest ning sisaldab hoiatusi puuduva või ebatäieliku teabe kohta. Tekst on ette nähtud sõna-sõnalt kopeerimiseks iTrace'is ja muudes CARi materjalides ning see peab olema kõige täielikum ülevaade teabest, mille vastaja esitas päritolu kindlakstegemise taotlusele. Pärilolu kindlakstegemise üksus edastab teksti kavandi rühmale, kes vastutab päritolu kindlakstegemise läbivaatamiseks taotluse esitamise eest. Teksti heakskiitmisel teavitab rühm sellest päritolu kindlakstegemise üksust kirjalikult ning päritolu kindlakstegemise üksus saadab vastulause esitamise õiguse teatise. Liikmesriikidele tuletatakse meelde, et sõna-sõnalt vastulause esitamise õiguse teatise suhtes saavutatud kokkuleppe eesmärk on tagada üksnes aruandluse täpsus, mitte piirduda konkreetse eseme täieliku järelevalveahelaga. Vastulause esitamise õiguse teatise esitatud teave peaks (välja arvatud juhul, kui see on tõendite kohaselt ekslik) pakkuma täielikku ülevaadet eseme identifitseerimisandmete, tootmise, ekspordi, impordi, lõppkasutajate ja teatatud lõppkasutuse kohta, ning see peaks hõlmama eespool nimetatud tegevustega seotud osapoolte nimesid;
- h) vastulause esitamise õiguse teatise saatmisega algab täiendav 28-päevane ooteaeg, mille jooksul palub CAR teha vastajal ettepanekuid vastuse teksti täiendamiseks või muutmiseks;
- i) kui vastaja teeb ettepanekuid vastulause esitamise õiguse teatise teksti muutmiseks, viib CAR muudatused teksti sisse ja esitab vastulause esitamise õiguse teatise uuesti. Iga kord, kui päritolu kindlakstegemise üksus vastulause esitamise õiguse teatise uuesti esitab, algab uus 28-päevane ooteaeg. Seda protsessi võib korrata senikaua, kuni CAR leiab, et konstruktiivne teabevahetus on lõppenud. CAR ei ole kohustatud nõustuma vastulause esitamise õiguse teatise kohta lõputult muudatusettepanekuid vastu võtma;
- j) vastulause esitamise õiguse teatise protsess lõppeb siis, kui asjaomane valitsus või üksus teatab CARile, et tekst on vastuvõetav, või kui CAR leiab, et asjaomase valitsuse või üksuse soovitatud täiendavad muudatused ei ole asjakohased või on üleliigsed või kui 28-päevane ooteaeg on lõppenud ilma vastuse andmiseta. Kui valitsus teatab oma lahkavusest CARiga ning CAR leiab, et tõstatatud küsimused ei ole asjakohased või on üleliigsed, peab CAR vastulause esitamise õiguse teatise tekstis viitama oma vastuväidetele. Kui vastusest puudub teave eseme tootmise, omaduste või tarneahela kohta, võib CAR tugineda oma järelduste tegemisel ja avalikus aruandluses oma tuvastamissuutlikkusele või muudele usaldusväärsetele allikatele;
- k) kui vastulause esitamise õiguse teatise protsess on pooleli ja oodatakse asjaomase teatise peatset avaldamist, teatab CAR kaks nädalat enne teksti „lukku panemist“ vastajale, et pärast teksti „lukku panemist“ asjaomasesse avaldatavasse teksti enam täiendavaid muudatusi ei tehta;

- l) kui päritolu kindlakstegemise üksus on vastulause esitamise õiguse teatise teksti kõik muudatused ja täiendused sisse viinud, edastab ta teksti kavandi rühmale, kes esitas taotluse päritolu kindlakstegemise läbivaatamiseks. Teksti heakskiitmisel teavitab CARi rühm sellest kirjalikult päritolu kindlakstegemise üksust. Pärast heakskiitmist läheb vastulause esitamise õiguse teatise tekst „lukku“ ja seda pole võimalik muuta. Edaspidi tuleb seda teksti sõna-sõnalt kasutada kõigi juhtumile viitavate avalike või mitteavalike materjalide puhul. Seetõttu on hädavajalik, et päritolu kindlakstegemise üksus ja asjaomased rühmad lepiksid enne vastuse esitamist teksti tervikuna sõna-sõnalt kokku; ning
- m) kui valitsus või üksus tuvastab oma vastuses CARi päritolu kindlakstegemise taotlusele tarneahela järgmise lüli, esitab CAR sellele osapoolle uue päritolu kindlakstegemise taotluse ning päritolu kindlakstegemise protsess käivitub uuesti alates eespool esitatud punktist a.

8.4. Eelteated

CAR saadab eelteated kõigile osapooltele, kellele iTrace'i väljaannetes sisuliselt viidatakse. See esitatakse ametliku teatise vormis, mille valmistab ette eelseisva väljaande autor ja mille saadab päritolu kindlakstegemise üksus. Eelteates kirjeldatakse seda, kuidas aruandes viidatakse suhetele nimetatud valitsuse või teise üksuse ja asjaomase juhtumi vahel ning selle eesmärk on tagada, et:

- a) CAR on oma väljundites näidanud üles nõuetekohast hoolsust kõikide väidete või üksustele viitamiste puhul; ning
- b) CARi väljundites esitatud teave on täpne ja õiglane.

Eelteate saatmisega algab 14-päevane ooteaeg, mille jooksul palub CAR vastajatel kontrollida esitatud teabe täpsust ja esitada võimalikke vastuväiteid. Selle 14-päevase perioodi jooksul ei tohi eseme kohta teavet avalikustada ega sellele viidata üheski CARi avaldatud väljundis.

9. Aruandlus

Kirjeldavates aruannetes, mis esitatakse kord kvartalis, käsitletakse üksikasjalikult tegevusi ja väljundeid projektide kaupa, ning nende aluseks on reaaliajas saadavad andmed, mis on kättesaadavad iTrace'i näidiku kaudu.